

ZAKON O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI (NN 70/17)
ODNOS PRAVA ŽRTVE I PRAVA OKRIVLJENIKA KAO
POSLEDICA TRANSPONIRANJA DIREKTIVE O PRAVIMA
ŽRTAVA 2012/29 EU

PREZENTACIJU PRIPREMILA:

SNJEŽANA OSET, SUTKINJA VISOKOG PREKRŠAJNOG SUDA RH

SADRŽAJ IZLAGANJA

- **Međunarodnopravna osnova Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji**
- **Nacionalnopravni okvir zaštite od nasilja u obitelji**
- **Strateški dokumenti Republike Hrvatske**
- **Prava žrtve i okrivljenika**
- **Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.)**
- **Konvencija o pravima djeteta**
- **Direktiva o pravima žrtava**

MEĐUNARODNOPRAVNA OSNOVA ZAKONA O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI

- **Opća deklaraciju o pravima čovjeka (1948.)**
- **Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.) i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.),**
- **Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.)- Europski sud za ljudska prava u Strasbourg-u**
- **Konvencija o pravima djeteta (Glavna skupština Ujedinjenih naroda, 20. studenoga 1989.)**
- **CEDAW – Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena**
- **Pekinška deklaracija Akcijska platforma (Četvrta svjetska konferencija o ženama, Peking 4 - 5 . rujna 1995., New York 1996.)**

- **Opća preporuka br. 19 Odbora UN za uklanjanje diskriminacije žena (1992.)**
- **Preporuka Rec Odbora Ministara Europe (2002-5)**
- **Rezolucija o ljudskim pravima 2005/41 (57. Zasjedanje Vijeća za ljudska prava 19. travnja 2005.)****Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 29. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (Direktiva o pravima žrtava)**
- **Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji- Istanbulska konvencija (usvojena na sjednici Vijeća ministara Vijeća Europe 7. travnja 2011., stupila na snagu 1. kolovoza 2014.)**

NACIONALNOPRAVNI OKVIR ZAŠTITE OD NASILJA U OBITELJI USTAV REPUBLIKE HRVATSKE

- **Članak 3.**
- **Sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.**

ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

- **Članak 14.**
- **Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.**
- **Svi su pred zakonom jednaki.**

ČLANAK 16. USTAVA RH

- **Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje.**
- **Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.**

ČLANAK 29. USTAVA RH

- **Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.**
- **U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik između ostalih prava ima pravo:**
- **da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe**
- **Dokazi pribavljeni na nezakonit način ne mogu se uporabiti u sudskom postupku.**

Članak 62.

- **Obitelj je pod osobitom zaštitom države.**
- **Brak i pravni odnosi u braku, izvanbračnoj zajednici i obitelji uređuju se zakonom.**

Članak 63.

Država štiti materinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život.

Članak 65.

Dužnost je svih da štite djecu i nemoćne osobe.

ZAKONI

- **Zakon o socijalnoj skrbi (NN 157/13, 152/14, 99/15 i 52/16)**
- **Obiteljski zakon (NN 103/15)**
- **Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/17)**
- **Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15)**
- **Prekršajni zakon (NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17)**
- **Zakon o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17)**
- **Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11, 143/12, 148/13, 56/15)**
- **Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09, 92/14),**
- **Zakon o zaštiti svjedoka (NN 163/03, 18/11)**
- **Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela (NN 80/08, 27/11)**
- **Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12)**
- **Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17)**
- **Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola (NN 92/14)**

STRATEŠKI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE

- **Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020.**
- **Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2020.**

PRAVA ŽRTVE I OKRIVLJENIKA- EUROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA (1950.)

- Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju i njezine protokole 5. studenoga 1997. godine te je time priznala nadležnost Europskog suda za ljudska prava i obvezatnost njegovih presuda
- Sastavni je dio hrvatskog pravnog poretka te su je sva tijela državne vlasti dužna primjenjivati u svom postupanju
- Republika Hrvatska prihvatila je i Deklaraciju iz Interlakena i Deklaraciju iz Brightona kojom su za sve države stranke Konvencije obvezale povećati svijest nacionalnih vlasti (sudske, izvršne i zakonodavne) o konvencijskim standardima te osigurati primjenu tih standarda u državi

OPĆA NAČELA PRAVA

- **Utvrđuju se kroz praksu Suda te spadaju zajedno s pravnim običajima i sporazumima među državama članicama u područje nepisanih izvora prava**
- **načelo supsudijarnosti**
- **načelo pravne sigurnosti**
- **načelo transparentnosti**
- **načelo odgovornosti**
- **načelo zabrane diskriminacije**
- **načelo jednakog postupanja**
- **načelo pravične ravnoteže**

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE ČLANAK 6.

- Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj
- Presuda se mora izreći javno- izuzetak su razlozi koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže
- Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom

MINIMUM PRAVA OSOBE OPTUŽENE ZA KAZNENO DJELO ČLANAK 6. STAVAK 3.

- Da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega
- Da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane
- Da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde
- **Da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe**
- Besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu

OPĆI ELEMENTI PRAVIČNOG POSTUPKA

- **Načelo kontradiktornosti**- pravo stranaka da budu nazočne radnjama u postupku (*Lazarević protiv Hrvatske*)
- Načelo jednakosti oružja
- Pravo na obrazloženu odluku

NEZAKONITI DOKAZI- EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

- ESLJP ne određuje je li neki dokaz u nacionalnom kaznenom postupku bio “nezakonit” nego je li način njegova pribavljanja ili uporabe protivan pravičnosti postupka Konvenciji
- Nezakonitost dokaza prema nacionalnom pravu relevantna je jedino ako ujedno predstavlja i povredu konvencijskog prava
- ESLJP ne utvrđuje činjenične ili pravne pogreške nacionalnog suda, osim u onoj mjeri u kojoj su te pogreške povrijedile prava i slobode zaštićene Konvencijom
- (*Schenk protiv Švicarske, Allan protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Lisica protiv Hrvatske*)

KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

- Sadrži univerzalne standarde koje država stranka Konvencije mora jamčiti svakom djetetu
- Govori o obvezama odraslih u odnosu prema djetetu kao i obvezama brojnih društvenih čimbenika glede zaštite djeteta
- Prvi dokument u kojemu se djetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu

OPĆA NAČELA

- - **Načelo nediskriminacije**
- - **Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života**
- - **Pri donošenju svih odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, najvažnija mora biti dobrobit djeteta**
- - **Djeci se mora omogućiti da aktivno sudjeluju u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja**

ČLANAK 12. KONVENCIJE

- **1. Države stranke osigurat će djetetu koje je u stanju oblikovati vlastito mišljenje, pravo na slobodno izražavanje svojih stavova o svim stvarima koje se na njega odnose, te ih uvažavati u skladu s dobi i zrelošću djeteta.**
- **2. U tu svrhu, djetetu se izravno ili preko posrednika, odnosno odgovarajuće službe, mora osigurati da bude saslušano u svakom sudbenom i upravnom postupku koji se na njega odnosi, na način koji je usklađen s proceduralnim pravilima nacionalnog zakonodavstva.**

DIREKTIVA 2012/29/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA OD 25. LISTOPADA 2012. O USPOSTAVI MINIMALNIH STANDARDNA ZA PRAVA, POTPORU I ZAŠTITU ŽRTAVA KAZNENIH DJELA TE O ZAMJENI OKVIRNE ODLUKE VIJEĆA 2001/220/PUP

- **Direktivom se utvrđuju minimalna pravila, države članice mogu proširiti prava određena u ovoj Direktivi kako bi pružile višu razinu zaštite**
- **Prava određena u ovoj Direktivi ne dovode u pitanje prava počinitelja**
- **Pojam „počinitelj” odnosi se na osobu koja je osuđena za kazneno djelo**
- **Za potrebe ove Direktive, taj se pojam također odnosi na osumnjičenu ili optuženu osobu prije bilo kakvog priznanja krivnje ili osude te ne dovodi u pitanje presumpciju nevinosti**

TERITORIJALNA PRIMJENA DIREKTIVE

- **Primjenjuje se u odnosu na kaznena djela počinjena u Uniji i na kaznene postupke koji se vode u Uniji**
- **Žrtvama kaznenih djela počinjenih izvan navedenog područja dodjeljuju se prava samo u odnosu na kaznene postupke koji se vode u Uniji**
- **Prijave podnesene nadležnim tijelima izvan Unije, poput veleposlanstava, ne dovode do primjene obveza određenih u ovoj Direktivi**

PRVENSTVO INTERESA DJETETA

- **Kod primjene ove Direktive prvenstveno se moraju uzimati u obzir interesi djece, u skladu s Poveljom o temeljnim pravima Europske unije i Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima djeteta usvojenom 20. studenoga 1989.**
- **Dijete koje je žrtva trebalo bi se smatrati punim nositeljem prava određenih u ovoj Direktivi i tretirati kao takvo te bi trebalo biti ovlašteno ostvarivati navedena prava na način kojim se uzima u obzir njegova sposobnost oblikovanja vlastitog mišljenja.**

RODNO UVJETOVANO NASIJE

- **Nasilje usmjereno protiv osobe zbog njezinog spola, spolnog identiteta ili spolnog izražavanja ili koje nerazmjerno više pogađa osobe određenog spola smatra se rodno uvjetovanim nasiljem**
- **Može imati za posljedicu tjelesnu, spolnu, emocionalnu ili psihičku štetu ili ekonomski gubitak za žrtvu**
- **Smatra se oblikom diskriminacije i povredom temeljnih sloboda žrtve te uključuje nasilje u bliskim odnosima, spolno nasilje, trgovanje ljudima, ropstvo te različite oblike štetnih postupanja, poput prisilnih brakova, takozvanih „zločina iz časti”**

PRAVA ŽRTVE

- **Pravo razumjeti i biti razumljiv**
- **Pravo na dobivanje informacija od prvog kontakta s nadležnim tijelom**
- **Prava žrtava prilikom podnošenja prijave**
- **Pravo na dobivanje informacija o svojem predmetu**
- **Pravo na usmeno i pisano prevođenje**
- **Pravo na pristup službama za potporu žrtvama**
- **Pravo na saslušanje**
- **Pravo na zaštitu**
- **Pravo na zaštitu žrtava tijekom istraga u kaznenom postupku**
- **Pojedinačna procjena žrtava radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite**
- **Pravo na zaštitu žrtava s posebnim potrebama zaštite tijekom kaznenog postupka**
- **Pravo na zaštitu djece kao žrtava tijekom kaznenog postupka**

POJEDINAČNA PROCJENA ŽRTAVA RADI UTVRĐIVANJA POSEBNIH POTREBA ZAŠTITE- ČLANAK 22. DIREKTIVE

- Ranjivost žrtve
- Osobna svojstva
- Vrsta kaznenog djela/kažnjivog djela
- Okolnosti počinjenja kaznenog djela/kažnjivog djela (diskriminatorna svojstva počinjenja zbog neke osobine žrtve, odnos žrtve i počinitelja i ovisnost o njemu)
- Osobito kod kaznenih djela terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, s rodno uvjetovanim nasiljem, nasiljem u bliskim odnosima, spolnim nasiljem, iskorištavanjem, zločina iz mržnje, prema žrtvama s invaliditetom
- Djeca žrtve – predmnijevaju se posebne potrebe zaštite zbog njihove revnjivosti (izbjegavanje sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde)

ZAKON O ZAŠTITI OD NASILJA U OBITELJI- PRAVA ŽRTVE NASILJA

ČLANAK 6.

- Pristup službama za potporu žrtvama
- Djelotvorna psihološka i druga stručna pomoć i potpora
- Zaštita od zastrašivanja i odmazde
- Zaštita dostojanstva tijekom ispitivanja žrtve kao svjedoka
- Prateća osobe od povjerenja pri poduzimanju svih radnji u kojima sudjeluje
- Obavijest o ukidanju zadržavanja i bijegu okrivljenika, prestanku zaštitne mjere i mjere opreza, puštanje okrivljenika na slobodu
- Tajnost podataka i isključenje javnosti

- Pravo na opunomoćenika
- Obavijest o poduzetim radnjama povodom prijave
- Zahtjev da bude ispitana u postupku
- Ispitivanje od strane osobe istog spola (na policiji)
- Izbjegavanje kontakta s počiniteljem
- Policijska zaštita
- Prava propisana za kazneni postupak
- Tijela koja vode postupak provjeravaju je li žrtva razumjela prava
- Dijete žrtva uvijek se ispituje kao u kaznenom postupku
- Poseban skrbnik centra socijalne skrbi
- Ako je žrtva nasilja u obitelji djeteta, obavijesti iz stavka 1. točke 6. i 9. ovoga članka daju se po službenoj dužnosti

OBVEZE TIJELA KOJA DOLAZE U KONTAKT SA ŽRTVOM NASILJA ČLANAK 7. ZZNO/17

- Prijaviti policiji ili državnom odvjetništvu počinjenje nasilja u obitelji za koje su saznali u obavljanju svojih poslova
- Bez odgode obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb o činjenicama i okolnostima koje su pridonijele ili pogodovala počinjenju nasilja u obitelji, radi poduzimanja mjera iz nadležnosti centra za socijalnu skrb

PREKRŠAJNI ZAKON

- **Članak 82.**
- Postupovnim odredbama ovoga Zakona utvrđuju se pravila kojima se pred prekršajnim sudovima i svim drugim tijelima koja vode prekršajni postupak, osigurava pravično vođenje prekršajnog postupka, zaštita ljudskih prava, pravilno utvrđivanje činjenica i zakonito odlučivanje o prekršajnoj odgovornosti tako da nitko nedužan ne bude osuđen, a da se počinitelju prekršaja izrekne kazna ili primijeni druga prekršajnoppravna sankcija.
- Ako ovaj Zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima postupka, na odgovarajući će se način, kada to bude primjereno svrsi prekršajnog postupka, primijeniti odredbe Zakona o kaznenom postupku. (stavak 3.)

PRAVO NA OBRANU

ČLANAK 85. PZ/07

- (1) Okrivljenik mora već na prvom ispitivanju biti obaviješten o prekršaju za koji se tereti i dokazima koji ga terete. Smatra se da je okrivljenik obaviješten o prekršaju za koji se tereti ako je uredno primio optužni prijedlog.
- (2) Okrivljeniku se mora omogućiti da se očituje o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.
- (3) Okrivljenik nije dužan iznijeti svoju obranu niti odgovarati na pitanja. Zabranjeno je i kažnjivo od okrivljenika ili druge osobe koja sudjeluje u postupku iznuđivati priznanja ili druge izjave.

ISPITIVANJE SVJEDOKA I VJEŠTAKA

ČLANAK 173. PZ/07

- (1) Pri ispitivanju svjedoka i vještaka u prekršajnom postupku primjenjivat će se smisljeno odredbe koje važe u Zakonu o kaznenom postupku za ispitivanje svjedoka i vještaka, osim ako ovim Zakonom nije što drukčije određeno (članak 166. stavak 2., članak 167. stavak 7. i članak 168. stavak 2.).

ZAKON O KAZNENOM POSTUPKU

- Članak 202. stavka 11. ZKP/08 propisuje novu definiciju žrtve kaznenog djela
- Izmijenjen je stavak 12. članka 202. ZKP/08 koji definira pojam oštećenika u smislu procesnog instituta
- Za razliku od oštećenika, žrtva propisana stavkom 11. člankom 202. ZKP/08 ne mora, ako ona to odluči, aktivno sudjelovati u postupku
- Članak 43. ZKP/08 propisuje tzv. "opći" katalog prava žrtve
- Članak 43. a. ZKP/08 propisuje provođenje pojedinačne procjene žrtve koju je dužno provesti tijelo koje provodi ispitivanje žrtve (policija, državno odvjetništvo, sud)
- Člankom 44. ZKP/08 propisan je katalog tzv. "posebnih" prava za određene kategorije žrtava (dijete, žrtva kaznenog djela protiv spolne slobode i žrtva kaznenog djela trgovanja ljudima te žrtve u odnosu na koje su utvrđene posebne potrebe zaštite sukladno čl. 44. ZKP/08) koje osim prava iz članka 43. ZKP/08 imaju i dodatna prava s obzirom na njihov položaj
- Člankom 51. ZKP/08 uređen je katalog prava oštećenika, prvenstveno vezano uz izmjenu definicije oštećenika iz članka 202. stavka 12. ZKP/08 (oštećenik je žrtva kaznenog djela i pravna osoba na čiju štetu je kazneno djelo počinjeno koje sudjeluju u svojstvu oštećenika u kaznenom postupku)
- Člankom 51.a transponiran je članak 7. Direktive- pravo žrtve na tumačenje i prevođenje
- Članak 53. ZKP/08 propisuje dodatnu zaštitu djeteta oštećenika imenovanjem posebnog skrbnika u slučaju kada su njegovi interesi u suprotnosti s interesima roditelja
-

ZAKLJUČAK

- Direktiva o pravima žrtava je transponirana u Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/17)
- Direktiva o pravima žrtava je transponirana u ZKP/08 Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (NN 70/17)
- Direktiva o pravima žrtava nije transponirana u Prekršajni zakon
- Direktiva o pravima žrtava za potrebe Direktive ne dovodi u pitanje prava na obranu- članak 7. stavak 2., članak 18., članak 20. i članak 23. Direktive

HVALA NA POZORNOSTI

